

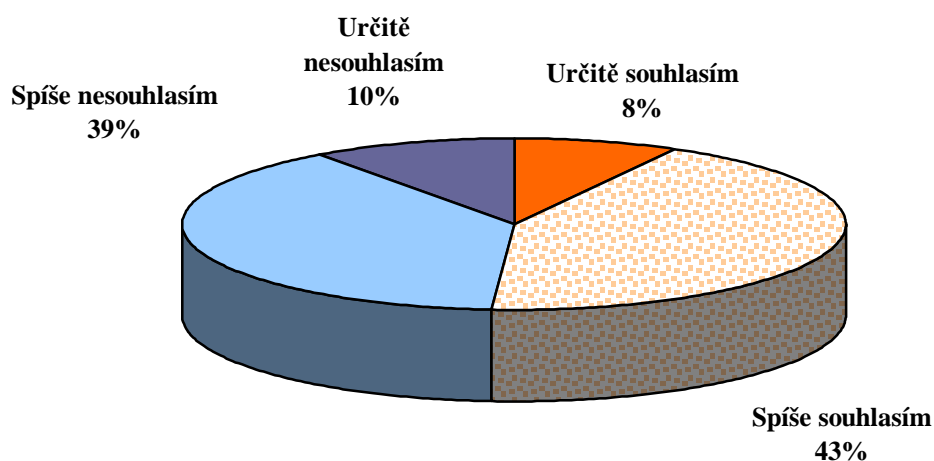
KOHO CHTĚJÍ ČEŠI ZA SOUSEDY A KOHO NE

Polovina obyvatel ČR si myslí, že se česká veřejnost dokáže chovat k cizincům žijícím a pracujícím na našem území bez předsudků a zaujatosti, polovina lidí o tom pochybuje. Tato polarizace názorů na cizince žijící v ČR se od loňského roku téměř nezměnila. Odráží rozdílné postoje k cizincům, kteří k nám přišli pracovat ze Západu, a k těm, kteří přijeli z chudších částí světa. Slováky, cizince ze Západu a také Židy jsme většinou ochotni přijmout za své sousedy, u jiných národů si život v jejich těsné blízkosti často nepřejeme. Více než třetina (36 %) občanů ČR považuje za zcela nepřijatelné, aby se jejich sousedy stali Romové.

Citované výsledky pocházejí z výzkumu STEM provedeného na reprezentativním souboru obyvatel České republiky starších 18 let, který se uskutečnil ve dnech 1. – 8. 4. 2008. Respondenti byli vybíráni metodou kvótního výběru. Na otázky odpovídal rozsáhlý soubor 1341 respondentů.

Postoje české veřejnosti k cizím státním příslušníkům žijícím na našem území mapuje STEM od roku 2001. V dubnu 2008 je pouze polovina lidí (51 %) přesvědčena, že občané České republiky přistupují k cizincům žijícím v ČR bez zaujatosti a předsudků. Vysoký podíl odpovědí „spíše souhlasím“ a „spíše nesouhlasím“ naznačuje, že postoje české veřejnosti k těmto cizincům nejsou ani jednoznačně kladné ani jednoznačně záporné. Vyhraněné názory na to, jak naše veřejnost přistupuje k cizincům, má pouze 18 % lidí – 8 % si myslí, že naše veřejnost přistupuje k cizincům bez předsudků, a 10 % je pevně přesvědčeno o opaku.

"Česká veřejnost přistupuje k cizím státním příslušníkům s pobytem v ČR bez předsudků a zaujatosti."

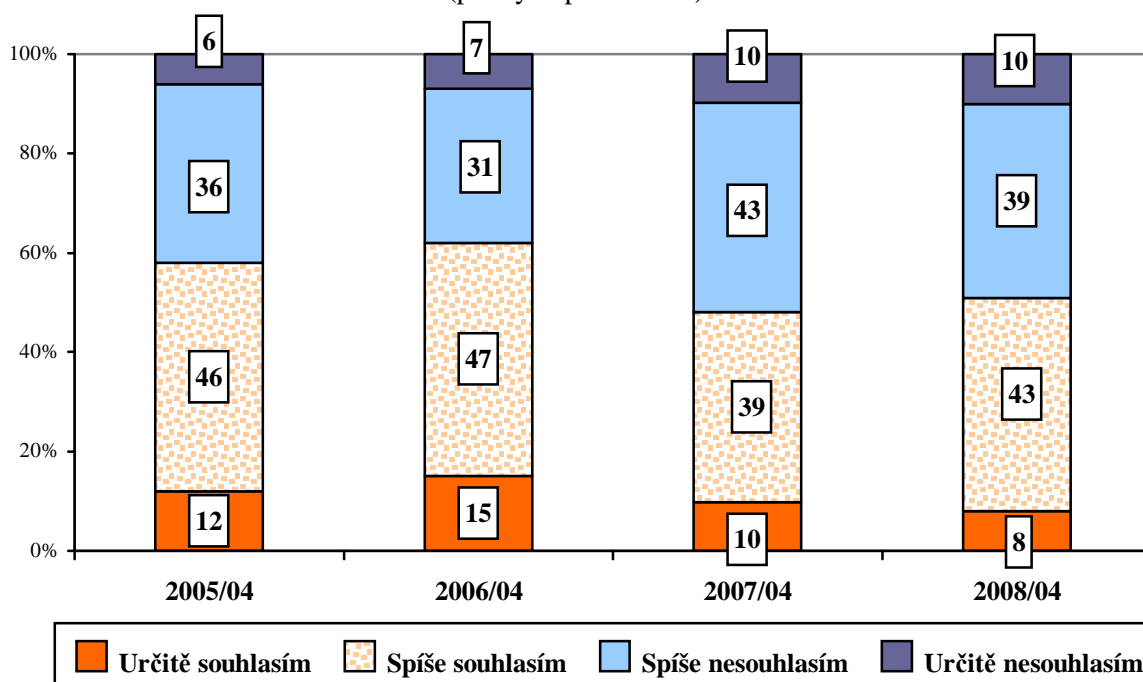
Pramen: STEM, Trendy 4/2008, 1341 respondentů starších 18 let

Muži i ženy, lidé různého věku, s odlišným stupněm vzdělání, různého sociálního postavení a lidé s odlišnou politickou orientací se v názorech na postoje české veřejnosti k cizincům na našem území téměř neliší.

Meziroční porovnání ukazuje, že názory veřejnosti na to, jaký vztah mají Češi k cizincům žijícím na našem území, procházejí v posledních třech letech jistým vývojem. Mezi lety 2006 a 2007 došlo k poklesu podílu lidí, kteří vztah veřejnosti k těmto cizincům hodnotí pozitivně, z 62 % na 49 %. Výsledky z letošního dubna svědčí o tom, že tento pokles nadále nepokračuje, ovšem nepotvrzují zatím návrat k dřívější převaze pozitivních názorů.

"Česká veřejnost přistupuje k cizím státním příslušníkům s pobytem v ČR bez předsudků a zaujatosti."

(podíly odpovědí v %)

Pramen: STEM, Trendy 4/2005; Trendy 4/2006, Trendy 4/2007 a Trendy 4/2008

*varianty odpovědí ve výzkumu Trendy 4/2005 jsou „zcela souhlasím“, „spíše souhlasím“, „spíše nesouhlasím“ a „vůbec nesouhlasím“

Tolerance a vstřícnost k jednotlivým národům a etnikům, jejichž příslušníci žijí v ČR, zkoumáme prostřednictvím ochoty lidí žít vedle jejich příslušníků v jednom domě a snášet je jako sousedy (viz graf na str. 4). Rozdíly jsou dány jednak geografickou a kulturní blízkostí Čechů k těmto příslušníkům různých národů a etnik, jednak zkušeností (historickou i zcela nedávnou, zprostředkovanou i přímou), kterou s nimi Češi mají. Tradičně nejlépe jsou vnímáni Slováci – bezproblémový postoj k nim vyjádřilo 92 % dotázaných. Následují příslušníci západních národů, Angličané (78 %), Francouzi (74 %) a Američané (73 %).

I když podíl kladných vyjádření je zde o poznání nižší než u Slováků, většina Čechů má ke jmenovaným národům pozitivní vztah a tři čtvrtiny lidí nic nenamítají proti tomu mít je za své sousedy. Přibližně dvěma třetinám občanů by rovněž nevadili Němci (64 %) a Židé (63 %). Polovině lidí (49 %) by jako sused nevadil ani Volyňský nebo Kazašský Čech.

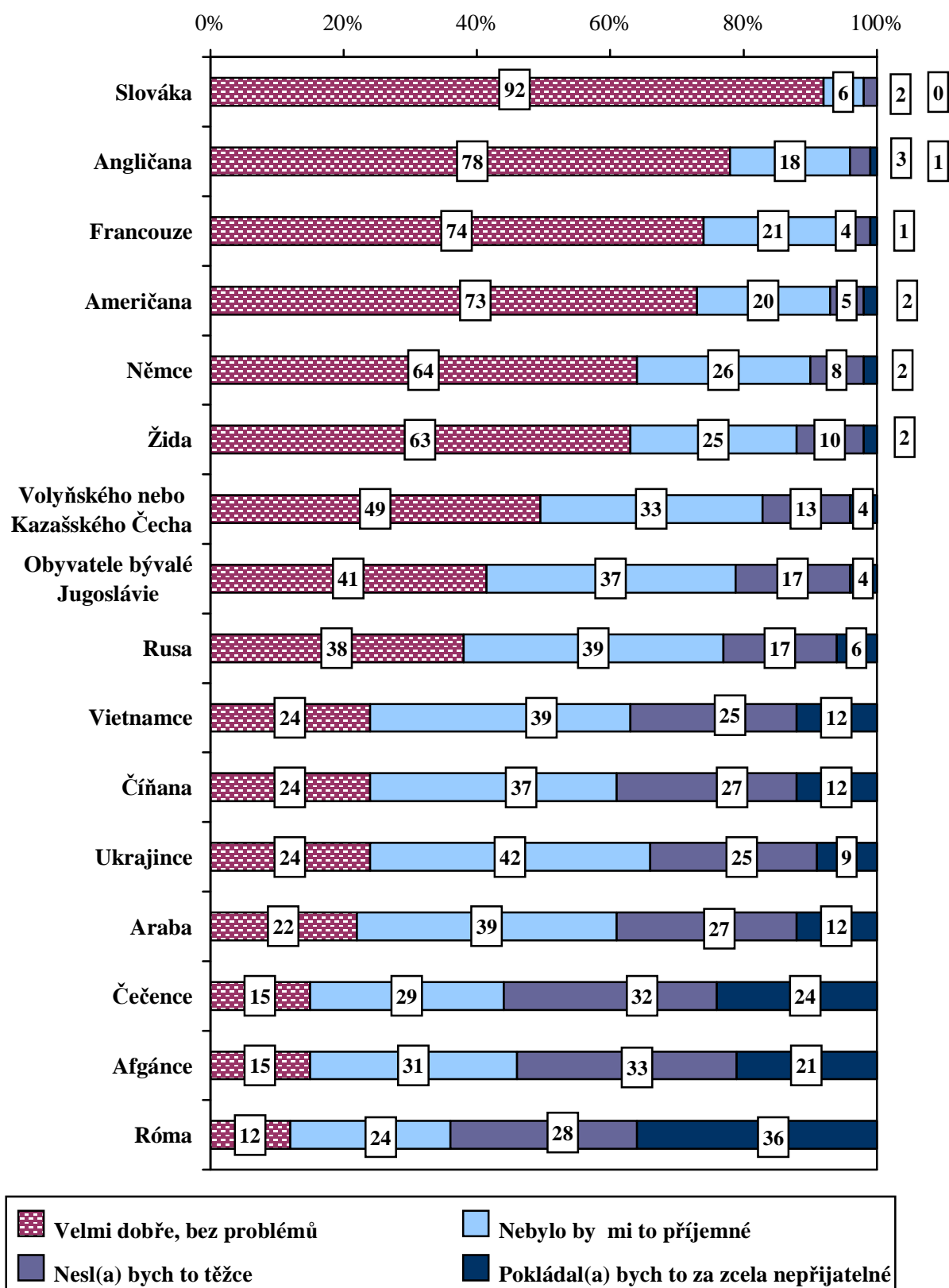
Ostatní národnosti již jsou jako potenciální susedé přijímány převážně s nelibostí, u cizinců z bývalé Jugoslávie a Rusů relativně mírnou, u ostatních podstatně větší. Více než třetině lidí by vadilo, kdyby v jejich susedství žili Vietnamci, Čňané a také Ukrajinci – národnosti kulturně značně odlišné, avšak v českém prostředí vnímané jako laciná pracovní síla či „pokoutní“ obchodníci, kteří žijí relativně izolovaně od české společnosti a zachovávají si i v českém prostředí své kulturní návyky. Na konci pomyslného žebříčku přijatelnosti cizince-sousedů jsou příslušníci tří národů, blízkých si kulturně, s nimiž jsou navíc nejčastěji spojovány obavy z terorismu – Arabové, Čečenci a Afgánci. Pouze 12 % českých občanů by nemělo námítky, aby v jejich susedství žili Romové, a pro více než třetinu lidí (36 %) je takové soužití zcela nepřijatelné.

Obecně lze říci, že Češi celkem bezproblémově přijímají příslušníky západních národů, včetně Židů. Na cizince přicházející z východní a jihovýchodní Evropy nebo z Asie pohlížejí však Češi se značnou nedůvěrou. Vůbec největší odstup však mají od Romů, etnika dlouhodobě žijícího na území střední Evropy, avšak kulturně a sociálně odlišného. I když jsou Romové svými novodobými kořeny s majoritní českou společností pevně spjati, velká část z nich žije na okraji naší společnosti a postoje veřejnosti tuto skutečnost zřetelně odrážejí.

Negativní postoje k cizincům žijícím v naší zemi – nejen přicházejícím z chudších částí světa, ale také vůči západním národům – mají především lidé, jejichž materiální situace podle vlastního vyjádření není dobrá. Menší toleranci vůči cizincům jsme zjistili také u důchodců, neochotných přijmout za suseda Němce, Francouze, Žida, ale i Čečence. Naproti tomu studenti jsou daleko tolerantnější nejen k západním cizincům, ale také k těm, kteří k nám přicházejí z chudších a nebezpečnějších částí světa, včetně Čečenců a Afgánců. Studenti jsou také tolerantnější k Židům, což platí obecně pro lidi s vyšší stupněm vzdělání. Větší míru nepřátelství k Židům jsme zjistili u sympatizantů KSČM, z nichž polovina by Žida za suseda nechtěla, přičemž ve skupinách sympatizantů jiných parlamentních politických stran je počet antisemitsky zaměřených osob zřetelně menší. Ideologické postoje jsou dalším faktorem, který rozlišuje Čechy na tolerantní a xenofobní, avšak selektivně, pouze ve vztahu k západním národům (Angličanům, Francouzům a Němcům a Američanům) a také k Rusům. S těmi prvními by na stejném patře nechtěli bydlet spíše levicově orientovaní Češi, ty druhé si ve větší míře za susedy nepřejí lidé s pravicovými postoji.

"Jak byste nesl(a), kdybyste měl(a) za souseda:"

(podíly odpovědí v %)

Pramen: STEM, Trendy 4/2008, 1341 respondentů

Vztah Čechů k polovině sledovaných národů a etnik se od roku 2001, kdy jej STEM začal zjišťovat, nijak zásadně nezměnil. Týká se to Slováků, Angličanů, Němců, Židů, obyvatel bývalé Jugoslávie, Rusů, Vietnamců a Romů. K určitým negativním posunům došlo od roku 2001 jak vůči některým západním národům – konkrétně Francouzům a Američanům – tak vůči Volyňským či Kazašským Čechům, ale také vůči národům vnímaným dlouhodobě většinou české veřejnosti jako obtížně přijatelné nebo nepřijatelné pro sousedské soužití, tj. vůči Číňanům, Ukrajincům, Arabům, Čečencům a Afgáncům. Blíže viz následující tabulka.

Vývoj hodnocení vztahu k jiným národům a etnikům

Podíly odpovědí „*Velmi dobře, bez problémů*“ na otázku: „*Jak byste nesl(a), kdybyste měl(a) za souseda ...?*“ (v procentech)

	6/2001	4/2005	4/2006	4/2007	4/2008
Slováka	90	92	94	93	92
Angličana	83	80	78	79	78
Francouze	81	77	76	75	74
Američana	82	76	75	73	73
Němce	65	66	62	63	64
Žida	68	64	65	63	63
Volyňského nebo Kazašského Čecha	59	52	53	50	49
Obyvatele bývalé Jugoslávie	43	45	44	42	41
Rusa	39	41	39	36	38
Vietnamce	27	30	26	27	24
Číňana	31	31	26	26	24
Ukrajince	31	30	29	26	24
Araba	33	27	21	23	22
Čečence	22	18	17	17	15
Afgánce	22	19	16	17	15
Roma	13	13	11	10	12

Pramen: STEM, Trendy 2001-2008